

U'ZBEKISTON
RESPUBLICASI
KINOLAR
INV.K

Она юртинг-олтин бешигинг

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 11 (66240)
2000 йил 16 март.

Сотувда эркин нархда

СУНИ БАЪЗАН РАЊЖУТДИМ, УСТОЗ...

Инсон умрини бекорга сувга ўхшатишмас экан. Мен мактаб остонасига илк бор қадам қўйганимда, битирувчи синф ўқувчиларини кўриб, қачон мен ҳам ана шундай катта бўламан, деб ўйлаган эдим. Мана, назаримда кўз очиб юмгунимча битирувчи синф ўқувчиси бўлиб қолдим. Лекин 11 йил бир синфда ўқиб, худди ака-укадек бўлиб қолган синфдошларимдан ҳечам ажралгим келмаяпти. Шунинг билан, ўз вақтида баъзан синфдошларим қадрига етмаган эканман. Билимини мендан аямаган устозларим ҳурматини ҳам жойига қўймагандекман...

Энди эса бу ҳақда ўйлашга кеч бўлди. Ўтган вақт афсус-надоматларга қарамай олдинга илгариларига беради.

Азиз «Тонг юлдузи» мухлислари, жажжи калару, оқила сингиллар. Устозингизни, синфдошларингизни, мактабдош дўстларингизнинг қадрига етинг. Кейинчалик мен каби афсусланиб юрманг.

Зоҳиддин ХАСАНОВ,
Фарғона вилояти, Кармак қишлоғидаги
24-мактабнинг 11-синф ўқувчиси.

Яхши одам
Бўлсам ўқиб,
Катталарнинг
Сўзин ўқиб.

Халқим суйган
Фарзанд бўлсам,
Юрт дардига
Ҳамдард бўлсам.

Илҳом билан,
Мен ҳар саҳар,
Шеърлар ёзсам
Дафтар-дафтар.

Рухсора Тўлабоева,
Зулфия номидаги Давлат мукофоти
совриндори, 10-синф ўқувчиси.

СОҒЛИФИМИЗ- ВАҚТИ ЧОҒЛИФИМИЗ

Ўқув даргоҳимизда «Соғлом авлод- буюк келажак бунёдкори» мавзусида қатор тадбирлар ўтказилмоқда. Айниқса, тарих фани ўқитувчиси Аъзамшоҳ Ҳамроев ташаббуси билан ўтказилган тадбир ҳамма-нинг эътиборини тортди. Унда қатнашган устоз, ота-оналар ҳам «Озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт- пировард мақсадимиз», деб номланган маъруза юзасидан чуқур фикр юритдилар. 10- синф ўқувчиларининг мулоҳазалари эса кўпчиликни шодлантириб юборди. Чунки баҳсли, мунозарали чиқишлари билан бу синфдагилар ўз келажакларига бефарқ эмас эканликларини баён қилиб бердилар.

Бухоро вилояти, Ғиждувон туманидаги 8-иқтисослашган иқтидорли болалар интернатининг 10-синф ўқувчилари.

ЎЗИБ КЕТИШАДИ

Буюк бобомиз Алишер Навоий таваллуд куни муносабати билан мактабимизда ўтказилган тадбирда шоир ғазаллари ўқилди. Ҳикматли сўзлари саҳна кўринишлари орқали баён этилди. Шу кунинг бизнинг замондошлари ҳақида кўп ва хўп нарсаларни ҳам билиб олдик.

Бироқ тадбир ўз йўлига-ю... биз уялиб қолдик. Чунки ҳамма 6- синф ўқувчилари тайёрлаган бу тадбирда бири шеър айтиб, бири рақс тушиб иштирок этса-ю, бизнинг «Е» синф эса томошабин бўлиб ўтирса! Нима, бизнинг синф ўқувчилари қўлидан улар тайёрлаб улдасидан чиққан иш келмасмиди? Келарди! Бунинг учун фақат хоҳиш бўлса бўлгани. Шу кунларда синфимиз билан Наврўз байрамига катта тайёргарлик кўраёпмиз. Йўлингиз тушиб Фарғона томонларга бориб қолсангиз, албатта Наврўз тантаналаримизда иштирок этинг. Фарғоналиклар бу борада (бизнинг 6-«Е» синф ҳам) албатта ҳаммасидан ўтиб кетишади.

Мадина Турсунова,
Бешиқ туманидаги 33-мактабнинг
6-«Е» синф ўқувчиси.

БИЗНИНГ ДЕВОРИЙ ГАЗЕТА

Мактабимизда тарихга қизиқувчилар кўп. Бунга сабаб «Сайёҳ» тўғрагининг тўғри ва қизиқарли ташкилланганлигидир. Яқинда тўғрак раҳбаримиз тарих фани ўқитувчиси Санобар опа Ёдгорова бошчилигида она шаҳримизнинг гўзал обидаларини зиёрат қилиш мақсадида саёҳатга чиқдик. «Минораи Калон», «Чашмаи Айюб», «Арк», «Исмоил Сомоний»

мақбара ва тарихий ёдгорликлар дилимизга гурур, тилимизга илҳом солди. Саёҳатдан қайтганимиздан сўнг, таассуротларимизни баён қилувчи деворий газета бу ҳақда сўйлаб беради.

УМУРОВА, НАВРЎЗОВА,
Бухоро шаҳар,
25-мактабнинг 8-синф ўқувчилари.

КИЧИКЛАР-ТОМОШАБИН

Шаҳар ўқувчиларига ҳавас қиламиз. Чунки улар замонавий хоналарда ўқийдилар. Бизда эса бунинг акси. Яхшиямки, қиш кунлари ортда қолди. Бўлмаса совуқ хоналарда, қалин кийимлар кийиб дарс тинглаган бўлардик. Спорт залимиз кичкина-лигидан ўқинишимизни айтмайсизми?

Борди-ю, иккита синфда бир вақтда жисмоний тарбия дарси бўладиган бўлса, қуйи синф албатта томошабин бўлиб ўтиришга мажбур...

Шоҳида ҚОДИРОВА,
Наманган вилояти, Уйчи туманида-
ги Бобур номи 8-мактабнинг 6-
синф ўқувчиси.

МАДИНА БОНУ

Мадина Бонунинг дадаси «Қора белбоғ 1-ДАН» соҳибни Нуриддин Қўйшев. Республикамиз шон-шавкати учун тинимсиз ҳаракатда бўлган спортчи дадасига ўхшашга интилан Мадина Бону тенгдошларининг орасида 1-разрядли гимнастикачи қиз бўлди! Уни қутлаб, суратга тушириш учун борсак, тенгдошининг шеър ёзишни ҳам айти ва ўзининг шеърларини еддан бизга ўқиб берди. Биз ҳам уни дарҳол ёзиб олиб, ҳукминингизга ҳавола қилишга ошқандик. Оқ йўл сенга, Мадина Бону! Юртимиз довругини шеърларининг ва спортдаги ютуқларининг билан оламга тарат!

Оқ йўл ҚУЁНЧАМ

Дик-дик сакрайди ўзи,
Шалпангқулоқ қуёнчам.
Туки пахтадай, кўзи
Мисли булоқ қуёнчам.

КАПАЛАК

Капалакнинг қаноти,
Юпқадир қоғоздан ҳам.
Чўчиб учиб кетади,
Салгина овоздан ҳам.

Капалагим, капалак,
Турналар мисли палак.

Учиб-қўниб юришар
Гулдан-гулга қувнашиб.
Шўху шодон қизлардай,
Бир-бирини қувлашиб.

Капалагим, капалак
Мисли рангин камалак.

Қуёнчам, қуёнчам,
Ранги оппоқ қуёнчам.

Мен билан тонг саҳарда,
Уйғонади қуёнчам.
Сабзи ва карам берсам
Қувонади қуёнчам.

Қуёнчам, қуёнчам,
Шоду қувноқ қуёнчам.

Мадина Бону НУРИДДИН
қизи, Тошкент шаҳри, Мирзо
Улуғбек туманидаги
49-мактабнинг 3-синф
ўқувчиси.

САЛМОҚЛИ ҲИССА

Баҳор келиб, атрофдаги хунук нарсалар кўзга тез ташланадиган офтобли кунларда мактабимиз ўқувчилари бир ёқадан бош чиқариб, макулатура ва темир парчалари йиғишни бошлаб юборишди. Мактаб ўқитувчилари томонидан ҳар бир синфга маълум мажбурият юклатилди. Бизнинг синфимиз ўқувчилари эса зиммаларидаги мажбуриятни ортиғи билан бажардилар. Ҳамжиҳатлик билан 1770 килограмм металл чиқиндиси ва макулатура йиғилди. Демак, мактабимизни таъмирлаш ишларига сарфланадиган даромадда синфимизнинг ўз салмоқли ҳиссаси бор!

Умид ФАЙЗИЕВ,
Фарҳод ҚОБИЛОВ,
Пискент туманидаги
5-мактабнинг
5-«В» синф ўқувчиси.

БУ ГУЛЛАР...

Гуллар! Кишига хушқайфият, қувноқлик бахш этадиган, ҳаётимизни безаб турган табиат мўъжизасидир. Қаерда гул кўп бўлса, ўша ерда гўзаллик, нафосат, тинчлик бор. Гуллар юз очадиган баҳор кунларида мактабимизда «Гуллар байрами» кўрик танлови бўлиб ўтди. Унда мактабимиздаги барча синф ўқувчилари ўз қўллари билан ўстирган гуллари олиб келишди.

Бизнинг 8-«А» синф ўқувчилари олиб келган гуллар мактабимизнинг боғига қўйиладиган бўлди. Бу гуллар келаётган Наврўзда янаям кўпаядиган бўлди.

Феруза ШУКУРОВА,
Бухоро вилояти,
Гиждувон туманидаги
25-мактабнинг
8-синф ўқувчиси.

УСТОЗ ЎГИТИ

Менимча, ҳар бир ўқувчи мактабда ўқиб юрган вақтларидаёқ, қайси касбни танлашни пухта ўйлаб қўйса керак. Мен мактабимизнинг барча устозларига ҳавас қиламан. Улар ҳам мендек қизалоқлик даврларида ўқитувчи бўлишни орзу қилишган бўлса керак. Мана, улар орзуларига эришдилар. Мен ҳам педагогика олийгоҳига ўқишга кирмоқчиман.

Кириш имтиҳонларидан юқори балл олиш учун ҳозирдан тайёрланыпман. Бундан ташқари, мен тикувчиликка ҳам қизиқаман. Устозим Раҳима Саидова «Хунарли одам ҳеч қачон хор бўлмайди», дейдилар. Раҳмат сизга Раҳима опа, дейман ҳар сафар қўлимга игна олиб ҳожатимни чиқарганимда! Ўғитларингиз-ҳаётимнинг гултожига айланишига ишонаман.

Дилфуза ЖҲРАЕВА,
Бухоро вилояти,
Бухоро туманидаги
39-мактабнинг 10-синф
ўқувчиси.

ЛИЦЕЙИМИЗГА МАРҲАБО

Мен Тошкент Давлат Шарқшунослик институти қошидаги «Тарих ва шарқ тиллари» лицейининг 11-«А» синфида ўқийман. Яқинда лицейимизда «Маънавият ва маърифат» хонаси очилди. Унда ТошДШИ ректори, таниқли устоз Неъматилло Ибрагимов ҳам иштирок этдилар ва бундай «Маънавият ва маърифат» хонаси барча билим юртларида бўлиши шартлигини таъкидладилар. Бу хонани безатишга катта ҳисса қўшган Д. Алиевга лицейимиз номидан ташаккур изҳор қилдик. Лицейимизда фаолият кўрсатаётган «Камолот» лицей ёшлари ташкилоти тузилган. Ва, меҳнат, спорт секторлари

ҳам ўқувчиларни ўз-ўзини бошқариш, ўқитувчи ва ўқувчилар орасидаги муаммоларни бартараф этишда кўшаётган ҳиссасидан улар хурсанд бўлдилар. Мен спорт сектори бўйича иш юритувчиман. Лицейимиз ўқувчилари бўш вақтларини бекорга сарфламакликларига гувоҳман. Вақтим хуш ўтсин, онгим билим билан лим-мо-лим тўлсин десангиз, лицейимизга марҳамат қилинг.

Умиджон ИСМАТУЛЛАЕВ,
ТошДШИ қошидаги «Тарих ва шарқ тиллари» лицейининг 11-«А» синф ўқувчиси.

ОФТОБИМ-ОНАЖОН

Осмоним - онажон,
Офтобим - онажон.
Бошимизда парвона,
Моҳитобим - онажон.

Сизсиз-ахир керагим
Сизсиз қон, жон, юрагим.
Юзга киринг, онажон
Шудир мени тилагим.

Фаррух АЛИМУҲАММЕДОВ,
Тошкентдаги 59-мактабнинг
5-синф ўқувчиси

Яқинда Юртбошимиз «Соғлом авлод» давлат дастурини бажаришига доир ишларни мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Республика комиссиясининг аъзолари билан бўлган учрашувларида олтига йўналиш ҳақида гапириб ўтдилар. Шунлардан бири боғча ёшидаги болаларга, айниқса қизалоқларга алоҳида эътибор кераклигини таъкидладилар. Дарвоқе, бугунги қизалоқ эртага она, оила бекаси. Шундай экан, биз умид билан ўстираётган қизалоқларимиз ҳам жисмонан ҳам маънан етук бўлмоқлари шарт. Хўш, бу борада жойларда қандай амалий ишлар қилинапти? Ушбу саволимизга Тошкент шаҳар, Собир Раҳимов тумани, халқ таълими бўлимига қарашли мактабга-ча тарбия муассасаларидан жавоб излашга ҳаракат қиламиз.

Себзор даҳасида бешта- 28-190-223-269-551- болалар боғчаси бири-бирига қўшни жойлашган. Яқинда шу боғча тарбияланувчилари ўртасида, 551- болалар боғчаси залида «Жажжи гўзал» кўрик-танлови ўтказилди.

Танлов шартларига кўра, «Шажарасини билиш», яъни ўзини таништириш. Бунда улар ота-оналари, бува-бувилари ҳақида ҳам фахр билан гапириб бердилар.

«ЮРСАК ГУЛЗОР, БОҒ БЎЛСИН...»

«Мен онамга кўмакчи» шартида эса бор санъатларини ишга солиб, дастурхон тузатдилар.

«Ўйла, изла, топ» топшириғида эса «Буюк сиймолардан кимларни айта оласиз?», «Ўзбекистондаги қандай тарихий шаҳарларни биласиз?» каби тезкор саволларга қизалоқлар аниқ ва лўнда жавоб беришга ҳаракат қилдилар.

Қизалоқлар ўзларининг чеварликларини, чаққонликларини «Моҳир кўллар»да намойиш этишди. Улар баҳор байрами муносабати билан онажонларию бувижонларига чиройли гул ясадилар, рўмолча тикдилар. Ва ниҳоят, «Эркин мавзу»га навбат келганда 269- боғча тарбияланувчиси Одинахон Комилова: «Зеби-зийнат не керак, отим ўзи

Зебинисо», дея Зебинисо тимсолида намоеън бўлган бўлса, 190- боғча тарбияланувчиси Юлдузхон Хожиева эса Сафар Барноевнинг «Соғлом авлод кўшиғи»ни завқ билан айтди:

**Юрсак гулзор, боғ бўлсин,
Кўкрагимиз тоғ бўлсин,
Истиқлолга бошлаган
Юртбошимиз соғ бўлсин,**

деганида залда ўтирганлар беихтиёр қарсақ чалиб юборишди.

Тадбир ўз номига кўра кўрик-танлов. Демак, голиб аниқланиши шарт. Бироқ, қизалоқларнинг бири-бирдан ажратиш жуда қийин бўлди.

Шундай бўлсада, «Жажжи гўзал» 551- болалар боғчаси тарбияланувчиси Севарахоним Аҳмедовага берилди. «Энг латофатли қиз» - 269-боғчага, яъни Одинахон Комиловага, «Энг зийрак қиз» - 28-боғча тарбияланувчиси

Соғлом авлод - юрт истиқбол

Дурдонахон Эркиновага, «Энг зўк-ко қиз» - 233-боғчага - Зиёдахон Ёқубовага, «Энг чаққон қиз» эса 190-боғчанинг қизалоғи Юлдузхон Хожиевага берилди.

Танловда ота-оналар, соҳа мутахассислари, туман ҳокимият вакиллари ҳам иштирок этдилар.

- Ҳар бир қизалоқ бир олам, деди туман ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар Кенгаши раиси Муҳайё опа Фанихўжаева. - Юртимиз истиқболи учун ҳар томонлама баркамол фарзандлар етишиб чиқиши кўп жиҳатдан сиз азиз тарбиячиларга ҳам боғлиқ. Ана шундай муқаддас вазифа сизнинг зиммангизга юкланган экан, уни албатта оқлайсиз, - дедилар опа.

Ҳа, биз катта мақсадлар билан ўстираётган фарзандларимиз ҳеч кимдан кам бўлмасликлари шарт. Бунинг учун эса такрор ва такрор айтганимиздек, бизга соғлом авлод керак. Шунинг учун ҳам, Соғлом авлод тарбиялаш- ҳар бир шахснинг инсоний бурчи бўлиб қолиши лозим.

Феруза ОДИЛОВА.

Қалдирғоч-ҳосиятли қуш. Улар файзли, тинч, барокатли хонадонларга ин қурадилар. Бахт иқболи Қалдирғоч парвози каби баланд бўлсин, деб қизларга қалдирғоч исмини кўйишади. Ҳадемай, қалдирғочлар юртимизга ташриф буюрадилар. Болаларнинг «қалдирғоч, ғоч-ғоч, эшигингни оч-оч», деб бошланувчи кўшиқлари янграйди.

Тошкент Давлат Иқтисодиёт университети қошидаги Иқтисодиёт гимназияси фаолиятини бошлаганига яқинда уч йил тўлади. Гимназия доим олий таълим, университет жамияти раҳбариятининг эътиборида бўлиб келмоқда. Билим даргоҳида 6-7-8-синфлар мавжуд бўлиб, уларда 450 ўқувчи юқори малакали мутахассислардан сабоқ олишяпти. Гимназия-университет бағридаги қалдирғоч. Гимназия ўқувчилари университетнинг кутубхонаси, ўқув хоналари, ҳисоблаш техникаси хонаси, музейидан унумли фойдаланишмоқда. Бу ерда ўзбек тили ва адабиёти, математика, инглиз тили, информатика, иқтисодиёт асослари махсус дастур асосида чуқур ўргатилади. Гимназия ўқувчиларининг эркин фикрловчи шахс сифатида шаклланишларида олиб борилаётган тадбирлар ҳам аҳамиятга эга. Жумладан, та-

УНИВЕРСИТЕТ БАҒРИДАГИ ҚАЛДИРҒОЧ

лабаларда инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий

маркази директори, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг депутаты, профессор Акмал Саидов, т а н и қ л и матншунос, академик Азиз Қаюмов, истеъдодли шоирлардан Умида Абду-

азимова, Темур Убайдулло, Муқимий театрининг санъаткорлари билан бўлган учрашувлар, суҳбатлар катта таассурот қолдирди. Ўқувчиларимизнинг сеvimли газеталари «Тонг юлдузи», сеvimли журналлари «Ёш куч»дир. Бу нашрларнинг ҳамма сонларини қолдирмай ўқишади. Айниқса, «Тонг юлдузи» газетасида чоп этиладиган «Иқтисодиётдан сабоқлар»ни ўқувчиларимиз қизиқиб ўрганадилар. Улар бу сабоқлар-

нинг муаллифи, «Иқтисодиёт ва бизнес асослари» дарслигининг

муаллифларидан бири, олим Эргашвой ака Сариков билан учрашиш ниятида. Кўпгина ўқувчиларимиз курашнинг шарқона усуллари, теннис, сузишга қизиқишади. Бу борада маълум натижага ҳам эга-

миз: Ф. Дўстов (8-синф ўқувчиси) Ёшларнинг жаҳон тенниси мусобақасида 2-ўринни эгаллади. Ўнга яқин ўқувчиларимиз каратэ бўйича «қора белбоғ» соҳиби бўлишди. Яқинда гим-

назия яна бир хайрли ишни амалга оширди. Ўз имкониятларидан келиб чиққан ҳолда Шайхонтохур туманидаги 98-мактаб-интернат ҳисоб рақамига 100.000 сўм пул ўтказди. Гимназия маъмурияти шу интернатга келгусида ҳам ҳомийлик қилишни режалаштирди. Биз бошқа гимназиялар, лицейлар ҳам ана шундай саховатпешалик қиладилар, деган умиддамиз. Университет бағридаги қалдирғоч - гимназияда илмга ташна болаларимизнинг кувноқ овозлари доимо эшитилиб турсин.

Мирфозил МИРЗААХМЕДОВ.

Республикада

хизмат кўрсатган Америка

Математика

жамиятининг аъзоси.

гимназиянинг математика

муаллими.

БИЛАҒОН БОЛАЛАР ДИҚҚАТИГА

Сиз «Тонг юлдузи» газетаси саҳифаларида учрайдиган хатоларни албатта топиб, бизга ёзиб юборинг. Чунки атайин билағон: ва топағонлигингизни синаш мақсадида ҳарфлар тушириб қолдирилади ёки кўшиб қўйилади. Тиниш белгилари ўз ўрнида ишлатилмайди...

Мақсадимиз: билимли бўлинг. Чунки осмонни юлдузлар, ерни эса билимдилар безар.

Сизнинг «Тонг юлдузи»нгиз.

Bir bor ekan, bir yo'q ekan. Juda qadim zamonda g'arbi, sharqmi tomonda cholu kampir va ularning uchta norg'ulday o'g'illari bor ekan. Chol dehqonchilik qilar, kampir esa shu dehqonchilik maxsulidan ro'zg'orining pishir-kuydirini qilib, bolalarni yeb-ichirarkan. Ne ajabki, bolalar birovdan kam bo'lmay o'sishsa-da, mehnatdan qochib katta o'g'il tanbal, o'rtanchasi yalqov, kenjatoyi o'yinqaroq bo'lib o'sibdi. Chol oxirgi paytlarda darmonsizlanib, tez-tez yotib qolarkan. Shunday bemorlik kunlarining birida chol farzandlarini yoniga chaqirib nasixat qila boshlabdi, katta o'rtancha o'g'illarini mehnat qilib, biror yegulik topib, kenjatoyiga esa onasiga ro'zg'or ishlarida qarashishni tayinlabdi.

Bolalar tanbal, yalqov va o'yinqaroq emasmi, otalarining gapi u quloqlaridan kirib, bu quloqlaridan chiqib ketibdi. Ro'zg'or esa kundan-kunga qurib boribdi.

Chol o'ylab-o'ylab kampiri bilan maslahatlashib, bir qarorga kelibdi.

— O'g'illarim! - debdi chol yostiqaq mixlangan boshini biroz ko'tarib. Mana, har biringiz bir oilani sarishta qiladigan yoshga kirib qoldinglar. Oila

tutishning o'zi bo'lmaydi. Bir tovuqqa ham don, ham suv kerak. Mening esa darmonim qurib, topish-tutishga yaramay qoldim. Ko'zim ochiqligida bir gapni senlarga aytib qo'ymoqchiman. - Bolalar bir-biriga ma'noli qarab qo'yishibdi. Chol esa kampiri tutgan piyoladagi suvdan bir xo'plab, gapini davom ettiribdi: - Sizlarga qoldiradigan ozgina merosim bor. Umr bo'yi ro'zg'ordan orttirib, bir xumcha oltin to'plab uyimiz ortidagi yerimizga ko'mib qo'yan edim. Oxirgi paytlarda, qarichilik, xotiram biroz pand berib, oltinni yerimizni qaysi joyida ko'mganimni yodimdan chiqaribman. Sizlar birgalashib shu yerimizni ag'daringlar-chi, zero topilib qolsa.

Topilsa shu oltinlarni uchchalangga teng bo'lib bermoqchiman...

Farzandlar merosni daragini eshitib, apil-tapil

- Bor, o'zim ko'mgan narsani o'zim bilmaymanmi? - debdi chol. - Qarigan chog'imda sizlarni aldab esimni yebmanmi?

- Unda qani o'sha oltinlar?

- Sizlar yaxshilab qidirmayapsizlar! Agar chin yurakdan qidirganlaringda topardilaring.

Uch o'g'il jahl bilan eshikdan chiqib

oltin tuproq

qo'llariga ketmon, belkurak olib yerni chopa boshlashibdi. Xumchadagi oltinlarni topisha olmabdi.

— Ey, padari buzrukvor. Siz bizni aldadingiz! - debdi katta o'g'il g'azab otiga minib. - Yerning kindigini chiqardik, lekin oltin topa olmadik.

Cholning dili biroz og'ribdi.

— Sen noo'rin xafa bo'lyapsan, o'g'lim, - debdi chol muloyimlik bilan. Oltin bor, men buni aniq bilaman. Menimcha, sizlar yaxshi qidirmagansizlar.

- Qidirdik! Ishonmasangiz ana chiqib yerimizga bir qarang.

Chol chuqur nafas olibdi.

- Qora ko'zlarim! Kelinglar, yaxshisi, shu ag'darilgan yerga bir siqim bug'doy sepib qo'yinglar. Ehtimol, bug'doy unib chiqquncha, oltinni qayerga ko'mib qo'yanim esimga tushib qolar.

O'g'illari istab-istamay otalarining aytganini qilishibdi. Oradan hech qancha vaqt o'tmay, bug'doy gurkirab hosilga kiribdi. Bug'doy pishib yetilgach, ishyoqmas bolalar bug'doyni chala o'rib yanchib olishibdi. Ishlar saranjom bo'lgach, chol yana o'g'illarini yoniga chorlabdi.

- Qanddu asallarim! - debdi yumshoqlik bilan. Yaxshi eslayman, oltinlarni xuddi shu yerimizga ko'mganman! Sizlar yaxshiroq ag'daringlar, bu safar topasizlar.

Bolalar yana ketmon, belkurak olib, yerni ag'darishga tushishibdi. Afsuski, bu safar ham oltin to'la xumcha topilmabdi.

- Ey, ota, bu safar ham bizlarni aldadingiz!

O'rtancha o'g'il dag'dag'a qilibdi.

- O'sha aytgan oltinlaringiz o'zi bormi?

ketayotganlarida chol ularni to'xtatibdi.

- Qo'zichoqlarim! - debdi erkalab. - Yerni ag'darishga ag'dardilaring, endi shu yer bo'sh yotmasin. Bir siqim arpa sepib qo'yinglar. Arpa yetilgach o'g'illari uni yig'ib-terib olishibdi. Bungacha chol ancha tuzalib qolibdi.

O'g'illarini yoniga chaqirib:

- Erkatoylarim, - debdi, - anig esladim, oltinni xuddi shu yerga ko'mgan ekanman! Sizlar bu safar sal chuqurroq kavlanglar, albatta topasizlar!

Bu safar ham o'g'illar hech narsa topmabdilar. Shunda chol:

- Birinchi ag'darganlaringda necha hum bug'doy, arpa oldinglar?

- O'n xum bug'doy, o'n xum arpa oldik, - debdi katta o'g'il. Chol mug'ombirona kulibdi.

- Demak, bir hum emas, yigirma xum oltin topibsizlar-ku. Yana oltinlarni qayerga ko'mganimni so'raysiz-a!

Uch o'g'il hayron bo'lib bir-birlariga qarashibdi.

- O'g'illarim! - debdi chol qaddini tik tutib. - Sizlar mehnatning ko'zini topdinglar. Mehnatning ko'zini topgan kishi boylikning o'zini ham topadi.

Bolalar mulzam bo'lib yerga qarashibdi. So'ng har biri dangasalikni tashlab, mehnatni o'zlariga do'st bilishibdi. Ota ularni duo qilibdi. Shu-shu ota duosini olgan uch o'g'ilning yerdan olgan tuproqlari oltinga aylanadigan bo'libdi.

Qissadan xissa shuki, kimki mehnat qilsa, boylikning o'zi uni izlab toparkan.

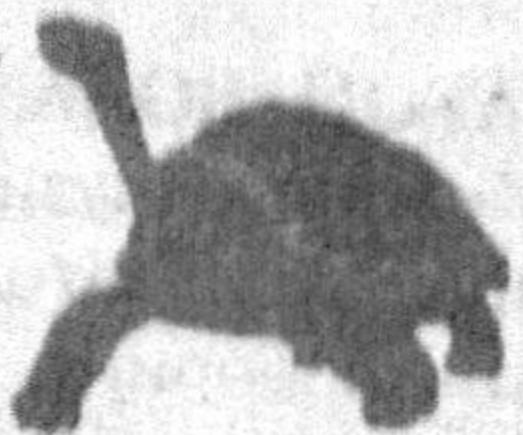
Ilhom ZOIR.

РАСМЛАРТА ҚАРАБ ТЎҚИТ ДИ ШЕЪРЛАР

ТОШБАҚА

Тошбақанинг тоши бор,
Ёнғоқдайин боши бор.
Ўзи секин юрса ҳам,
Курт-кумурсқа оши бор.

ПАШША

Қошиғимдан қоч пашша,
Учаверма визиллаб.
Шўрвамга тушиб кетсанг,
Куясан-ку жиззилаб!

МУШУК

Мушугим «миёв», «миёв»
Эшикдан чиқса биров,
Лоланинг Олапари
Кувлабди уни дарров.

ҚУРБАҚА

Қурбақа «вақ-вақ» этади,
Бирдан сакраб кетади.
Чивинни кўриб қолса,
Чайнамасдан ютади.

ҚОРА ҚАРҒА

Қора қарға «қағ» этди,
Ўз вақтини чоғ этди.
Уйқумни бузиб эссиз,
Тушимни олиб кетди.

ЧИВИН

Менга қара, ҳой чивин,
Қимирлама ўрнингдан.
Чақмасингдан лунжимни
Ушлаб олай бурнингни.

Жўра МАҲМУД.

ГЕРБНИ КИМ ТОПГАН?

Давлатлар, шаҳар, шоҳлар сулоласи, таниқли оилалар ўз тамға-гербларига эга. Гербдаги тасвир, ёзув, ранг сулола тарихидан маълумот беради.

Тахминларга кўра, герб дастлаб Арабистонда жорий қилиниб, сўнг Европага тарқалган. Европада ҳар бир синьорнинг ўз тамғаси бўлган. Жанг пай-

ти аскарлар герб расми туширилган байроқ остида юриш қилишган.

Британияликлар гербларида оқсув-сарни, австрияликлар-бургутни, англияликлар-қоплонни тасвирлаганлар. Гербларни ўрганиш билан геральдика фани шуғулланади.

Суратда ўз гербимизни кўриб туриб-сиз.

БИЗНИС СИНФЛАРНИ

Бозор иқтисодиёти шароитида жамият раванқи учун ишбилармон, тадбиркорлар керак бўлиб қолди. Жойларда халқ таълими тизимида ҳам бу борада изланишлар олиб борилмоқда. Жумладан, жорий йилда Бухоро вилоят халқ таълими бошқармаси, вилоят «Тадбиркор аёл» уюшмаси билан ҳамкорликда 3 та мактабда бизнес синфлари ташкил этилди. Август ойида ўтказилган тест синовлари якунлари бўйича 90 нафар ўқувчи шу синфларга қабул қилинди.

Биз Манзура опа Хўжаева раҳбарлик қилаётган Бухоро шаҳар 11-мактабда бўлиб, унда ташкил қилинган бизнес синфи билан танишдик. Маълум бўлишича, ушбу мактабга гимназия

мақоми ҳам берилган экан.

30 нафар ўғил-қиз таҳсил олаётган бизнес синфининг ўқув қуроллари билан тўла жиҳозланганлиги кишининг диққатини тортади. 3 йил давомида бизнес синфи толиблари чет тили, статистика, бухгалтерия асослари, иқтисод асослари каби фанлардан чуқур сабоқ олишади. Асосий

машғулотларни эса олийгоҳларнинг малакали ўқитувчилари келиб ўтишаркан. Ушбу бизнес синфини тугатганлар ҳисобчи мутахассислиги бўйича гувоҳнома олишади.

Бухоро шаҳар, 7-мактабда тижорат агентлари тайёрланса, 20-мактабда менеджерлар тайёрланади.

«Биз ушбу бизнес синфларига алоҳида эътибор қаратганмиз. Аълочи ўқувчиларга стипендия жорий қилмоқчимиз. Шунингдек, тез орада бу синфларни замонавий компьютер билан жиҳозлаймиз», - дейди биз билан суҳбатда вилоят «Тадбиркор аёл» уюшмасининг раиси Дилбар Аҳмедова.

АЛИЖОН САФАРОВ.

Ривоят этишларича, бир донишманд ҳузурига ёш оила уч ойлик гўдаги билан ташриф буюриб, унинг тарбияси учун маслаҳат сўрабдилар. Шунда донишманд: «Сиз бола тарбиясига уч ой кечикдингиз» деган экан.

Ватан остонадан бошланганидек, фарзанд дунёга келиши билан тарбияси ҳам аввалдан бошланади.

Бошимиз узра мустақиллик шабадалари эса бошлаганидан бери бу масалага жиддий қаралмоқда.

Республика ўқувчилар техник ижодиёт Марказида ёшларнинг бўш вақтларини беҳуда ўтказмасликлари, турли оқимларга қўшилиб кетишларининг олдини олиш мақсадида турли тадбирлар ўтказилмоқда. Куни кеча «Сирли олам» ойномаси бош муҳаррири, ўзбек бадиий адабиётида фантастика жанрининг отаси Ҳожиакбар Шайхов ва Социология фанлари доктори, профессор Абдулахат Қаҳҳоров билан учрашув бўлиб ўтди. Тадбир Давлатимиз мадҳияси садолари остида очик, деб эълон қилинди.

Ҳожиакбар ака Шайхов бо-

лаларга «Сирли олам» ойномаси ва унинг иловаси бўлмиш «Қалб кўзи» ҳафтаномаи ҳақида сўзлаб бердилар. Ёшлар ўз Она Ватанига муносиб фарзанд бўлишлари, Президентимиз уларга кўрсатаётган ғамхўрликларининг қадрига етишлари, ҳар турли иғволарга учмасликларини гапирдилар.

Фантастика оламини техникасиз тасаввур қилиш мушкул. Шу сабабли бўлса керак, Республика

риш», «ЭХМ ва дастурлаш», «Кийимларни моделлаштириш», «Бошланғич техник моделлаштириш» тўғрақлари фидойилари клуби аъзолари иштирок этдилар. Ўқувчилар сеvimли ёзувчилари билан дилдан суҳбат қилдилар. Ўзларини қизиқтирган саволлари билан мурожаат қилдилар. Учрашув лаҳзалари кинокамера лента-

«СИРЛИ ОЛАМ»ГА САЁХАТ

ло оиладан бошланади.

Бошимиз узра мустақиллик шабадалари эса бошлаганидан бери бу масалага жиддий қаралмоқда.

Республика ўқувчилар техник ижодиёт Марказида ёшларнинг бўш вақтларини беҳуда ўтказмасликлари, турли оқимларга қўшилиб кетишларининг олдини олиш мақсадида турли тадбирлар ўтказилмоқда. Куни кеча «Сирли олам» ойномаси бош муҳаррири, ўзбек бадиий адабиётида фантастика жанрининг отаси Ҳожиакбар Шайхов ва Социология фанлари доктори, профессор Абдулахат Қаҳҳоров билан учрашув бўлиб ўтди. Тадбир Давлатимиз мадҳияси садолари остида очик, деб эълон қилинди.

Ҳожиакбар ака Шайхов бо-

лаларга «Сирли олам» ойномаси ва унинг иловаси бўлмиш «Қалб кўзи» ҳафтаномаи ҳақида сўзлаб бердилар. Ёшлар ўз Она Ватанига муносиб фарзанд бўлишлари, Президентимиз уларга кўрсатаётган ғамхўрликларининг қадрига етишлари, ҳар турли иғволарга учмасликларини гапирдилар.

лари ва фото плёнкаларда муҳрланиб қолди.

Меҳмонлар марказ ҳаёти билан ҳам танишдилар.

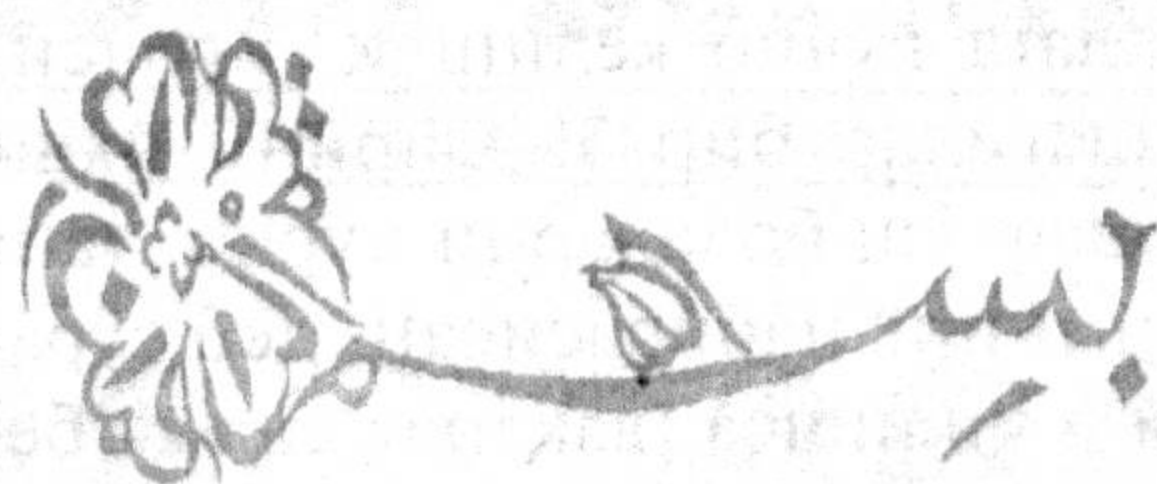
Бу ажойиб учрашув болаларда ўзгача таассурот қолдиргани уларнинг шодлик ва ҳайрат балқиган юз-кўзларидан аён эди. Ҳа, сеvimли, машҳур адиб билан юзма-юз суҳбат қуриш, унинг теран, маъноли сўзларидан баҳраманд бўлиш улкан бахт.

Зеро, ёшлик баҳор елларидек беқарордир. Уни жиловлай олиш, тўғри йўлга буриб юбориш инсондан катта маҳоратни, фидойиликни талаб қилади.

А. ҚУДРАТОВА,

Республика ўқувчилар техник ижодиёт маркази бўлим бошлиғи.

Ҳадис сабоқлари

ЯХШИЛИККА НЕ БЯСИН

«Ҳадис»ни ўқир эканман, ундаги: - Беморлар ҳолидан хабар олинг! - деган жумла мени узоқ ўйлантириб қўйди. Қариндошларимиздан бирон киши касал бўлса ёки атрофимиздаги танишлардан бири бетоб бўлса, дадам ёки ойим бориб хабар олишарди.

Хўш, нега мен бормас эдим? Ўзимча беморлардан хабар олиш катталарнинг иши, деб тушунар эканман. «Ҳадис»ни ўқиганимдан сўнг, бу қилмишим учун ўзимдан хафа бўлдим.

Болалар, сизлар ҳам қариндошларингиздан ёки ён-атрофингизда бирор киши бетоб бўлса «катталарнинг иши», деб четда турмай биринчилар қатори бориб, хабар олишингизни истар эдим.

Яна «Ҳадис»да:

-Қариндош -уруғлар, уларнинг фарзандлари бир-бирлариникига бориб-келишни канда қилмай, борди-келди қилишлари лозим! - дейилган.

Ростини айтсам, баъзи болалар қариндошлари кимлигини ҳам билмайдилар. Ўшандай болаларга менинг маслаҳатим шуки, улар аввало яқин қариндошлари кимлигини ота-оналаридан сўраб билиб олгач, кейин борди-келди қилиб юрсалар, ўша қариндошларини боши осмонга етиб, ундан кейин қариндошлар орасидаги муносабат ой сайин яхшиланиб кетишига ишончим комил. Кимда-ким шундай ишларни амалга оширса, савобли ишлардан бирини қилган бўларди.

Бир сўз билан айтганда, бу ёруғ дунёда яхшиликка не етсин?

**Саидмурод
САИДАҲМАД.**

АРМУҒОН

Улар шаҳарга кўчиб келишганига бир неча кун бўлди, холос. Яна кўп қаватли уйларга эмас, маҳаллага кўчиб келишди. Биласиз, одатда маҳалладагилар бир-бирларини яхши билишади. Кексалар ёш болаларни кўриб, танимай қолишса, кимнинг набирасисан, деб сўрашади. Яхшироқ иш қилишса, вақтида салом беришса, отанга раҳмат дейишади. Борди-ю шим кийиб олган, тиззасигача очиқ юрган қизларни кўришса, ҳассаларини дўқиллатиб қойиб беришади. Армуғонлар кўчиб келган ҳовлининг қизлари худди шунақа юришарди. Улар ҳам, ота-оналари ҳам нафақат хонадонларга, ҳатто маҳаллага сиймай қолишди. Отанинг топиш-тутиши зўрайган сари болаларнинг ўзини тутиши ўзгаргандан ўзгараверди. Охири нима бўлди? Ҳаммани ҳайратда қолдириб, бир кечада кўчишди- кетишди. Орадан уч-тўрт кун ўтар -ўтмас Армуғонлар кўчиб келишди. Атрофдагилар булар ҳам ўшаларнинг биридир-да, деб ўйлаб, ҳатто, мўралашмади ҳам. Кўчада саломлашишди, қўйишди.

Орадан икки кунгина ўтгач, янги хонадоннинг ширингина қизалоғи Армуғон ўнг томонларидаги девордош

кўшнлариникига косада ош кўтариб чиқди.

- Ассалому алайкум опоқижон.

- Келинг қизим.

- «Кўшни оши» олиб чиқдим.

- Раҳмат, овора бўлибсиз-да, - Раҳима хола деди қизалоқнинг қўлидан косани ола туриб.

- Ойим айтдилар. Бизникига чиқиб-чиқиб тураркансиз.

«Кўшни оши» ўз йўлига. Лекин Армуғоннинг майин ва бегубор овози қалбида меҳр ва ҳурмат уйғотди, қўйди.

- Исмингиз нима, қизим?

- Армуғон.

Раҳима холанинг «бунақа исм эшитмагандим» дегандек қарашларини сезган қиз жилмайиб қўйди.

- Бувижонимнинг набиралари нукул ўғил экан. Уларнинг туғилган кунларида мен ҳам туғилибман. Бувижоним совғангиздан ўргилай болам, деб исминини Армуғон қўйган эканлар.

Янги кўшни қиз шундай дилбар бўлса, унинг ота-оналари ҳам яхши одамлар бўлса керак деб ўйлади-да, эртасигаёқ уч-тўртта кўшни билан «муборак бўлсин»га чиқиб келишди.

Армуғонлар кўчиб келгач, кўча эшикнинг олдида сон кирди-қўйди. Қишлоғида барвақт туришга, сигир-бузоққа қарашга ўрганган қиз қўлини қаёққа уришини билмай қолди. Тонгда туриб, ҳовли-кўчаларга сув сепди. Бир зумда ҳаммаёқни супуриб-сидириб олди. Шунда уч-тўрт эшик наридаги хонадоннинг эшик олди ажралди-қолди. Мактабга кетаётганида бу жой кўзига галати кўринарди. Худди бу ер сувга чанқоқдек

Қизларим, мен сизни маржонларим дедим. Қўшқиларим учганимда қанотларим дедим. Ёши улугларга қанот бўлиш осонмас. Ўзбекимизнинг рисоладагидек қизи бўлмоқ янада осонмас.

Маржонни эҳтиёт қиладилар. Уни гузаллик ва нафосат учун ишлатадилар. Сиз ҳам ҳаёт деб аталмиш буюк оламнинг нафис гулисиз, гунчасисиз, кўрки, умидисиз. Сиз шундай ёшдасизки, кўп билгингиз, кўп ўргангингиз келади. Устозингиз, ота-онангиз, айниқса бувижонларингизнинг гапларига қўлоқ тутасиз. Уларнинг сизга сўз уқтирганлари рост, мен ҳам қизалоқларим, сизга нималарнидир дегим келаяпти. Эҳтимол бу гапларни бир неча бор эшитгандирсиз. Эҳтимол энди эшитгандирсиз. Қай ҳолда ҳам фойдадан ҳали бўлмас, деган ниятдаман. Аммо айтганларимдан ҳулоса чиқармадим. Ҳулоса чиқаришни сиз азияларимга қолдирдим.

Сизни ардоқловчи

Яйра САЪДУЛЛАЕВА.

Армуғон синфга салом бериб кирди. Қизлар унинг сочиға янаям маҳлиё бўлиб қолишди. Армуғон кечагина унга ажратилган жойга кимдир папкасини қўйиб қўйган эди. «Янглишмаяпманми?» дея бир зум туриб қолди. Тўғри, ўнгдан учинчи парта. Партадоши ҳам ўша. Нима қилишини билмай турганида, қутилмаганда унга синовчан кўзлари билан тикилиб турган қиз бир чимирилди-ю, папкасини партадан юлиб олди, «ҳм... савил». Армуғон синфдошининг нима деганига тушунмай қолди. Танаффус вақтида ўтиб кетаётиб, сочлари фавқулотда бояги синфдошининг ручкасига илиниб қолди. Сочининг бир толаси шундай тортилдики «вой» деб юборди. Миясига биров игна санчгандек бўлди. Синфдоши, кейин билса исми Мансура экан. Ручкасини унинг сочларидан мамнун ва мағрур тортиб олди. Энди у жилмайиб турарди.

Армуғон уйга қайтаётганида катта кўчага бурилишда ўзидан каттароқ - қаттароқ уч-тўртта боланинг чўнтақларига қўлларини тикиб турганларини кўрди. Улар атрофга айниқса мактабдан чиққан қизларга қараб-қараб қўйишарди. Армуғон уларни кўришга кўрди-ю, лекин эътибор бермади. Туришса нима қилибди, кўча бўлгач, ким қаерда ласа

хоҳ -

тураверади-да.

У билан ёнма-ён кетаётган қизлар қадамларини

секинлатиб, секингина чап

қўлдаги кичик кўчага бурилиб кетишди.

Армуғон бир чеккага ўтди. Қадамларини тезлатмади ҳам, секинлатмади ҳам.

Қандай юриб келаётган бўлса, шундай юриб келаверди. Болалар сочилиб туришган экан.

Уларга яқинлашгач «Ассалому алайкум» дедида, ўзини яна четроққа олди. Шошиб қолган йигитчаларнинг қайси биридир «салом» деди, қайси бири индамади.

Иккига бўлиниб, ўрталаридан йўл беришди. Қизча улар ўртасини ёриб ўтмади, айланибгина ўтиб кетди. Йигитчалар Армуғоннинг орқасидан қараб қолишди.

Нотанишлигим, юрганида сочларининг майин тебранишими, хуллас нимасидир уларни ўзига маҳлиё этди.

Унинг кетидан шақиллаб гапиришиб келаётган Мансура ёнидаги дугонасига алланима дедида шарақлаб кулиб юборди.

Йигитчалар беҳосдан улар томон қарашди. Бу қарашлар синфдошларининг кўзларига аллабало кўринди.

«Ҳе, кўзларинг курсин. Ўлган бузоқнинг кўзига ўхшамай».

«И-е» деб юборишди йигитчалар беҳосдан. Қизлар улар орасидан тап тортмай ўтиб кетишди.

Йигитчалар улар билан пачакиллашиб ўтиргилари ёки Армуғон қолдирган илиқ таассуротни йўқотгилари келмади шекилли, қизларга кенгроқ йўл очиб қолаверишди.

Синфдошлар кўзларининг қири билан болаларга қараб қўйишди.

Ғолибликларидан севиниб, талтайиб кетишди.

Армуғон эса уйлари томон бурилганда бозор-ўчар қилиб, зилдек нарсалар кўтариб келаётган аёлга дуч келди.

Унга негадир раҳми келиб кетди. Тез юриб етиб олди. Салом бергач, аёл қўлидаги юкнинг биттасига қўл узатди.

- Холажон, қийналиб кетибсиз-ку.

- Сенга оғирлик қилади, қўявер, ҳозир етиб оламан.

Армуғон қўявер- қўймай олволди. Чиндан ҳам у оғир эди.

- Дадамлар аямга оғир кўтартирмайдилар. Бувижоним тайинлаганлар,- деди аёлга ачиниб.

Аёл индамади. Бироз юришгач, аёл Армуғонларнинг уйдан уч-тўрт эшик берида тўхтади. Бу эрталаб сув сепилмайдиган ўша хонадон эди.

- Шу ерда турасизми?

- Ҳа, раҳмат қизим. Сизлар янги кўчиб келгансизлар-а.

- Ҳм...

- Сизларникига чиқишганда мен чиқа олмадим.

- Исталган вақтингизда чиқаверинг, аям меҳмонни яхши кўрадилар.

- Худо хоҳласа. Вой ана, менинг қизим ҳам келиб қолди.

Армуғон қўлидагини ерга қўятуриб орқасига қаради.

Орқасидан иржайиб айни вақтда энсаси қотиб Мансура турарди.

кўринарди. Ҳали бу хонадонда ким туришини билмасди. Шу боис «ҳойнаҳой кекса одам турса керак, супуриб олишга кучи етмас» деб ўйлади. Уларга айниқса ҳувиллаб, қақраб ётган эшик олдида раҳми келди. Сал чаққонроқ ҳаракат қилиб ўша ёққа икки пақир сувни кўлоплатиб сочиб келди. Ростини супуришга улгурмади. Эртасига янаям вақтироқ режалаб, чопқиллаб бориб супуриб қўйди.

Армуғоннинг бувиси унинг сочларини ҳар гал майда қилиб, ўриб, учига пилик қилиб қўярди. Қизча ҳам шунга ўрганган эди. Бувижониси белидан пастга тушиб турган тим қора сочларини ўзидан ортиқ эҳтиёт қилар, парваришларди. Бу гал «майли, янги мактабга бораёпсан» деб пилик қилмади.

ЎЗГА НАТИА БЎЛМАЙМИ?

Ўғил ва қиз болалар организмда содир бўлаётган ўзгаришлар жинсий етилиш даври деб аталади. Қизлар учун бу аёлга айланиш даври. Бир хил ва бир вақтда бўлмаса-да, жинсий етилиш давридан ҳамма ўтади. Бу улғайиш даврининг ажралмас бир бўлаги. Агар сиз бунинг нима эканлигини тушунсангиз, бу жараён сизга ёқимсиз ёки ҳавотирли бўлиб кўринмайди. Нимага? Чунки жинсий етилиш фақатгина жисмоний ўзгаришлар эмас, балки ақлий, эмоционал ўзгаришларга ҳам олиб келади. Бу сизнинг гавдангиз қанчалар ривожланаётгани ва кучли бўлгани сари сизнинг та-

факкур ва сезгирлигингиз ҳам ўзгариб бораётганини билдиради. Кайфиятнинг тез-тез ўзгариб туриши бу даврнинг ўзига хос характерли хусусиятидир. Бугун сиз ўзингизни дунёдаги энг бахтли одам деб ҳисоблайсиз. Эртага эса энг бахтсиз. Бундан ҳеч ташвишланманг. Жинсий етилиш давридаги бундай ҳис - туйғулар табиийдир ва буни фақатгина сиз бошингиздан кечирмайсиз. Улғайишингизга қараб атрофингиздагиларни сизга бўлган муносабатлари ҳам ўзгара боради. Сизда кўпроқ эркинлик ва шунинг билан бирга ўз ҳаракатларингиз учун жавобгарлик масъулияти кучаяди. Сиз бунга тайёр бўлишингиз керак.

АЙИҚ ПОЛВОН-ЙИРТҚИЧЛАР ИЧРА ЭНГ ПАҲЛАВОН

Айиқ полвон йиртқиҳ ҳайвонлар орасида катта-лиги жиҳатидан энг йиригидир. Чунки, энг катта, энг оғир шернинг вазни 280 килограммдир, энг катта, энг оғир йўлбарснинг вазни эса 270 кг дир. Аммо, айиқларнинг энг йириги бўлмиш оқ айиқ ёки Гризли айиғининг оғирлиги 400-500 килограммдир.

Айиқларнинг энг йирикларидан яна бири бу-Аляска айиғидир. Аляска айиғи 680 кг вазнга эга. Айиқ 4 оёқлаб югуради ва у чопиб кетаётган одамга бемалол етиб олиши мумкин. Айиқлар энг ақлли ҳайвонлардан биридир, шунинг учун ҳам уларни кўплаб цирк томошаларида намоиш қилишади.

Шимолий Америкада айиқларнинг тўрт тури учрайди: 1) Қора айиқ. 2) Оқ айиқ. 3) Гризли айиғи. 4) Аляска айиғи.

Гризли айиғи-улар орасида энг йиртқиҳи ва инсон учун энг хавфлисидир. Қадимда, ҳинду қабилаларидан кимда-ким Гризли айиғини ўлдирса, у қабиланинг энг кучли ва жасур жангчиси ҳисобланган.

Ўзининг бу қадар йиртқиҳ бўлишига қарамасдан Гризли айиғи бор-йўғи қулупнай, маймунжон, ўт-ўланлар билан озиқланади. Баъзида балиқ ҳам овлайди ва барча айиқлар каби асални жуда яхши кўради.

«ХАНУМАН»-ҲИНДЛАРНИНГ МУҚАДДАС МАЙМУНИ

Хануман маймуни озгин гавдага эга бўлиб, унинг думи шу қадар узунки, ҳатто думининг узунлиги маймуннинг бутун тана узунлигидан ҳам ошади. Бу маймуннинг танаси сариқ ва оқ рангда, боши ва юзи эса қора рангдадир. Айни мана шу бошидаги қора ранги учун ҳиндлар уни муқаддас билишади.

Қадимги ҳинд ривоятларига кўра, Хануман маймуни одамларнинг қорнини тўйғазиш учун баҳайбат махлуқнинг боғидан манго мевасини ўғирлабди. Лекин ёвуз махлуқ Хануманни тутиб олибди ва уни оловда ёқиб юборибди. Аммо, Хануман юзлари, боши, қўли куйиб кетса ҳам оловни ўчириб, махлуқдан қочиб кетибди. Ана ўшандан бери Хануманнинг куйган боши ва юзи қора бўлиб қолибди.

Бу маймун учун ҳиндлар махсус ибодатхоналар қуришади. Хануман маймуни одамларнинг овқат ва меваларини ўғирлаб қочса ҳам, одамлар унга озор беришмайди.

ЖОНИВОРЛААР-ЖОНИ БОРЛААР

ШЕР-"ҲАЙВОНЛААР ПОДШОҲИ"

Бундан 2000-3000 йил илгари қадимги мисрликлар шерни муқаддас билиб, унга сиғинишарди. Улар шерни энгилмас, энг кучли ҳайвон, деб ҳисоблашарди. Эрамизнинг 500 нчи йилларига келиб, ер юзининг кўпгина ҳудудларида шерлар қириб ташланди.

Ҳозирда шерлар фақат Африкада ва Ҳиндистоннинг баъзи жойларида учрайди.

Шерлар мушуксимонлар оиласига киради. Шернинг ўртача узунлиги 2,5 метрдир, оғирлиги эса 180 кг дан 280 килограммгача бўлади. Эркак шерлар урғочи шерларга нисбатан каттароқдир. Шер ғазабланганда, даҳшатли овоз билан ўкиради, у бемалол дарахтга чиқа олади ва сувда ҳам чўмилади.

Шерлар асосан очиқ кенгликларда, саванналарда яшайдилар. Шерлар кундуз куни ухлаб, тунда овга чиқадиладар. Улар асосан зебралар, кийиклар, жирафалар, антилопалар ва жайронларни овлайдилар. Баъзида шерлар сиртлонларга ҳам ҳужум қиладилар. Лекин, шерлар ҳеч қачон филларга, бегемотларга, каркидонларга ташланмайдилар.

Агар шернинг қорни тўқ бўлса, у бошқа ҳайвонларга эътибор ҳам бермайди. Ов чоғида шер пана жойларда беркиниб туриб, кўқисдан ва кутилмаганда ҳужум қилади.

Мих устида 300 соат

Англиянинг Понтиприт шаҳрилик руҳоний Кен Оуэннинг танаси темирдан бўлса керак, акс ҳолда у 300 соат давомида ҳаммаёғи мих бўлган каравот устида ётолмаган бўларди. Бу рекорд 1986 йил, 3-14 март кунлари кузатилди. Тажриба «Брижвент» меҳмонхонасида бошланди. Айнан шу ерда Оуэн 300 соат давомида мих каравот устида мазза қилиб ётди.

Яна бир Ҳиндистонлик Силки исмли «темиртан» михли каравот устида роппа-роса 25 кун қимирламай ётган ва фақат 1969 йил, 24 августдагина ўрнидан турган.

ЭНГ...ЭНГ...ЭНГ...

ЭНГ БАҲАЙБАТ ТОВОН соҳиби покистонлик Муҳаммад Аълам Чанна ҳисобланади. Ҳар бир товонининг узунлиги 60 сантиметр, у 86чи ўлчамли пойафзал кияди.

ЭНГ ЙЎҒОН БЕЛ америкалик «қоринбой» Уолтер Хадсонга тегишли бўлиб, энига 302 сантиметрдир, бу нарса Хадсон 545 килога семирган пайтда ўлчанган.

САҲИФА МАТЕРАЛЛАРИНИ
ШОХРУҲ КАРИМБЕКОВ
ИНГЛИЗ ТИЛИДАН
ТАРЖИМА ҚИЛИБ
ТАЙЁРЛАДИ.

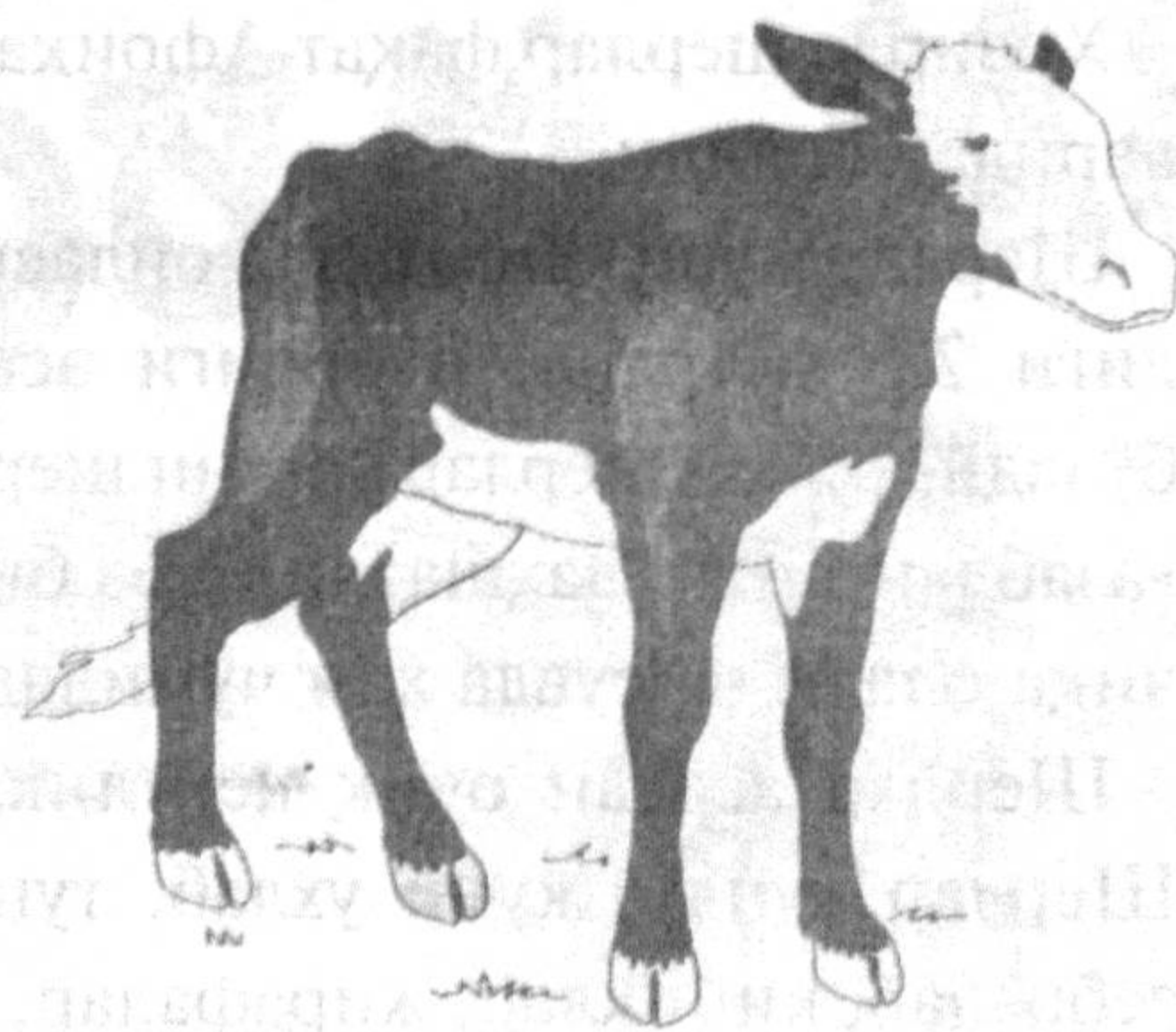
BUZOQLARIM

/Hikoya/

Sigirimiz har yili erta bahorda tug'ar edi. Xo'b yaxshi, sersut sigir bo'lgani bilan o'lguday asov edi. Buzog'ini bir marta ham emizmas edi. Oyim bechora kuyib-pishib buzoqni sutga o'rgatar edi. Alyumin tog'orachaga sut solib, buzoqning tumshug'iga olib borar, buzoq bo'lsa orqaga tisarilib, o'zini olib qochar edi. Keyin oyim barmoqlarini sutga botirib, buzoqning og'ziga tiqar edi. Buzoq oyimning barmoqlarini so'rib-so'rib turganida oyim orqaga tisarilar edi. Buzoq barmoqni qo'yib yubormay yurishda davom etar, oyim to'xtasa u ham to'xtab qolar edi. Menga g'alati tuyulgan bu ko'rinish bir necha marta takrorlanar edi. Oxiri oyim panjasini alyumin

tog'orachadagi sutga botirib turaverar edi. Shunda buzoq intilib kelib tolorachaga tumshug'ini suqar oyumning barmoqlarini topib olib so'rar edi. Barmoqni so'rish bilan birga sut icha boshlar, shunda oyim panjasini asta-sekin tog'oradan olar edi. Shunday qilib buzoq mustaqil sut ichishga o'rganar edi.

Bu mashaqqat har yili takrorlanar edi. Keyinchalik, buzoq ovqatga kirganida uni

ko'chaga ytaklab chiqib, maysazorlarda o'tlatar edim. Ammo mening bunday quvonchim uzoqqa cho'zilmas edi. Birinchi qor yog'di deguncha buzoqning oyoqlari uvishib, o'rnidan turolmay qolar edi. Dadam uni harom o'lmasin deb so'yib yuborar edi. Buzoqlarimizning ko'pchiligidan shunday judo bo'lganmiz. Har yili buzoq so'yilganida uning go'shtini yegim kelmay, yesam ham juda oz yeb, necha kunlab xafa bo'lib yurardim. Mana hozir kap-katta kishiman. Ma'lumki, katta kishilarning ko'pchiligi mayda hayvonlarga bolalarday mehr bilan qaramaydi. Ammo men haligacha biror joyda kichkina buzoqni ko'rsam juda-juda xursand bo'lib ketaman. Xursand, bo'lamanu, baribir o'sha, o'zimning buzoqlarimni sog'inaman.

AZIZ ABDURAZZOQOV.

Ўзбекистон болалари
ва ўсмирларининг
газетаси

Муассислар:
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ
ҚЎМИТАСИ,
ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ
ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД
УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ
ЖАМФАРМАСИ

БОШ МУҲАРРИР:
Умида АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:

Шухрат АҲМЕДОВ,
Йўлдош САИДЖОНОВ,
Гулнора ЙЎЛДОШЕВА,
Хотам АБДУРАИМОВ,
Мукаррама МУРОДОВА,
Суннатилла ҚЎЗИЕВ,
Эргашвой САРИҚОВ.

Ношир
"Ijod dunyosi"
нашриёт уйи

Ижарадаги Тошкент
Матбаа комбинатида
офсет усулида 39092
нускада босилди. Ҳажми
2 босма табоқ,
Буюртма - К-7796
Газетани PENTIUM-II
тмх компютерида
Абдуҳамид
АБДУҒАФФОРОВ
саҳифалади.
Навбатчи:
Озода ТУРСУНБОЕВА.

Рўйхатдан ўтиш
тартиби № 000137
Манзилимиз
700129,
Тошкент шаҳар,
Навоий кўчаси 30-уй.
Тел: 144-62-34

ВАРРАК

Кўчадан ҳовлига югуриб кирган Адҳам билан Акрам дадалари Ориф акани дарров топишди. Шошилганларича гал беришмай сўзлай бошладилар.

-Варрак ясаб беринг.

-Акмалларникига ўхшаган роса /кулочини ёзиб/ катта бўлсин.

-Ишонмасангиз юринг, кўрасиз.

-Бизга ҳам тезда ясаб беринг, учирамиз...

Ориф ака кулиб деди:

-Майли. Бирга ясаймиз. Адҳам, каттароқ қоғоз билан фанер топ! Акрам, сен эса елим билан галтак ипни олиб чиқ. Қайчи ҳам эсдан чиқмасин.

Ака-укалар айтилган нарсаларни тезда келтиришди-ю, яна кўчага югуришди. Ориф ака ортидан «хай-хай»ласа ҳам иккови эшитишмади.

«Ҳа, майли варракни ҳозирок

тахт қиламиз», деди-да завқ билан ишга киришди. Охирги иш варакка «дум» боғлаётганда яна ака-ука Ориф ака олдига халлослаб келишди. Хурсандликларини ичига сиғди-ролмай «урре!...» деб бараварига ба-

киришди.

Шунда Ориф ака босиқлик билан деди:

-Мана, варрак тайёр. Энди галма-галдан учираверасизлар.

-Нимага энди галма-галдан, - деди Адҳам, - Қоғоз билан фанерни мен келтирдим-ку?

Акрам ҳам жим туrolмади:

-Ип, қайчи, елим меники-ку!

Иккови ҳам варрак фақат ўзиники бўлишини исташар, шу сабаб баҳсдан чарчамасдилар. Ака-укалар сўзини эшитиб турган Ориф ака варракни баланд кўтариб деди:

-Унда варрак меники бўлиши керак, чунки мен ҳам қийналиб ясаганман, - дейишим керак экан-да. Демак, бу варрак ҳаммамизники. Аммо ҳеч биримиз варракни учирмаймиз. Варракни кенжа укаларинг Элдорга совға қиламиз. Ўзимиз эса ўзимиз учун яна варрак ясаймиз.

Адҳам билан Акрам ер чизиб жим бўлиб қолишди.

Вали АҲМАДЖОН.

ЎҚИНГ-ЧИ!

Азиз ўқувчилар! Шаклдан бош ҳарфни топиб, эгри чизиқлар бўйича кетма-кет ўқиш билан машқни ҳал этинг. Ундан Луқмони Ҳакимнинг азиз фарзандига қилган юз насиҳатидан бирини билиб оласиз.

Фозилжон ОРИПОВ.

Ўтган сондаги

«Бўшқотирма»нинг жавоби:

Соат мили йўналишида:

1. Камалак. 3. Алла. 4. Илон.
5. Капалак. 7. Март. 9. Торт.
10. Помидор. 13. Реклама. 15. Амал.
20. Ўрда. 25. Ботинка. 27. Қаср.

Соат милига тескари:

2. Сабр. 6. Ипак. 8. Нарх.
11. Пода. 12. Хола. 14. Икар.
16. Орол. 17. Жала. 18. Йўлбарс.
19. Овул. 21. Трамвай. 22. Етти.
23. Айри. 24. Икра. 26. Атир.
28. Далатоб.

